Проців О.Р.
аспірант кафедри управління
проектами ЛРІДУ НАДУ
при Президентові України

Модернізація мисливської галузі: соціально-економічний аспект

В цілому по Україні ведення мисливського господарства носить збитковий характер і не перевищує 50% окупності.[1] На думку багатьох дослідників, такий стан мисливства зумовлений недосконалим законодавством, яке не забезпечує конкурентне надання в користування мисливських угідь. Як слушно відзначається в Національній доповіді «Про стан навколишнього природного середовища» (2008), «модель ведення мисливського господарства в Україні, яка збереглася з радянських часів, не відповідає сучасним ринковим відносинам, показує повну неефективність і є гальмом розвитку мисливства в Україні». [2]

Статтею 92 Конституції України визначається, що підприємництво діє лише за правилами конкуренції, але мисливські угіддя надаються у користування не за конкуретним принципом. Більше того, забюрократизованість прийняття рішень багатьма органами державної влади та місцевого самоврядування по цьому питанню на практиці затягується більш як на один рік. Як показує досвід Європейських країн та наших східних сусідів, мисливські угіддя можуть надаватись за оплату та на конкурентній основі, і ефективність ведення мисливського господарства при цьому є вищою, а мисливська галузь працює з прибутками.

Слід відмітити, що за користування мисливськими угіддями в Україні визначено принцип платності, але дана вимога внесенням змін до Закону України «Про мисливське господарство та полювання» відтермінована вже

[1] О.Р. Проців Державне регулювання ведення мисливського господарства // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. проф. В. С. Загорського. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 13. – с.407-408

[2] Проців О.Р. Шляхи до ефективного та соціально відповідального мисливства на Прикарпатті// Галичина.-2012. – № 141(4500) 22 вересня. – С. 8.

втретє. На даний час оплата за користування мисливськими угіддями перенесена на 1 січня 2015 року.

Отже, на сьогоднішній день за користування мисливськими угіддями нічого не отримує ні територіальна громада, ні власники земельних ділянок, ні держава. На нашу думку, для визначення вартості сервітутів на право користування мисливськими угіддями найефективніше було б застосувати процедуру організації аукціонів по їх реалізації. Цінним з цього огляду є досвід Російської Федерації, де у законі «Про полювання і про збереження мисливських ресурсів та про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації» мисливські угіддя поділені на категорії з відповідною оплатою:

- мисливські угіддя, які використовуються юридичними особами;
- загальнодоступні мисливські угіддя, на яких фізичні особи мають право вільно перебувати і площа яких не повинна бути меншою за 20% від загальної площі всіх мисливських угідь.

Отже, 80% відсотків мисливських угідь можна використовувати юридичними особами у комерційних цілях, а 20% надаються у користування місцевим мисливцям, які об'єднуються у мисливські товариства. Стаття 42 Російського закону відзначає, що мисливські угіддя надаються лише на платній основі. Сума орендної плати є диференційована і залежить від мінімально визначеної орендної плати і річного податку за використання об'єктів тваринного світу. Орендна плата складає мінімальну плату за оренду плюс оплату податку за кількість добутих мисливських тварин.[3]

В Україні користування мисливськими угіддями – це чи не єдиний природний ресурс, який надається безкоштовно. Але, навіть, такі тепличні умови не сприяють ефективності ведення мисливських господарств, так як переважна їх більшість є збитковими. Більше того, спостерігаємо такий собі національний економічний парадокс: мисливські господарства ведуться

---

[3] Закон «Про полювання і про збереження мисливських ресурсів та про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації» [електронний ресурс]. – Режим доступу http:// piterhunt.ru/library.htm

збитково на протязі десятиліть і не банкрутують. У програші – лише популяція дичини, так як неналежно вмотивована мисливська охорона не може ефективно охороняти мисливські угіддя у збиткових мисливських господарствах. Слід зазначити, що в середньому заробітна плата єгерів у два з половиною рази нижча, ніж в середньому по державі. Крім того, споживання м'яса дичини на Прикарпатті, порівнюючи з 1880 роком, впала у 70 разів. Повністю відсутнє трофейне полювання.[4]

Безоплатне користування мисливськими угіддями стимулює, щоб мисливські господарства набирали більші площі мисливських угідь і не вели ефективно мисливське господарство. В Україні чисельність копитних у 10-20 разів менша за потенційно можливу чисельність, а у порівнянні із країнами Європи на одиницю площі в Україні добувається у 105 разів менше копитних тварин.[5]

Хороші приклади у веденні мисливського господарства показують наші географічні сусіди – Угорщина, Польща, Чехія та Болгарія. Наприклад, в Україні, площа якої становить 604 тисячі км^2, щорічно добувається 1 тисяча оленів, 6-8 тисяч голів кабана і 5-7 тисяч голів козулі, тоді як у сусідній Польщі, площа якої майже удвічі менша (313 тисяч км^2), добувається у 39 разів більше оленя, у 10 разів більше кабанів, і у 17 разів більше козулі[6].

Слід відмітити, що на землях сучасної України за часів так званої «буржуазної Польщі» у 1930 році середня вартість річної оренди гектара мисливських угідь дорівнювала вартості, за яку можна було купити 0,5 кг м'яса, тобто, біля сучасних 2,5 дол. США.

Для зняття економічної, соціальної, екологічної напруги, яку провокують збитковість ведення мисливського господарства, невідшкодування збитків,

---

[4] Проців О. Р. Сектор мисливства в економіці Галичини середини XIX – початку XX ст. : значення й основні характеристики / Олег Проців // Лісівництво і агролісомеліорація : зб. наук. пр. – Х. : УкрНДІЛГА, 2010. – Вип. 117. – С. 289.

[5] Засади національної екологічної політики в галузі ведення мисливського господарства[електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.menr.gov.ua/documents/Hunting_problems.doc

[6] О.Р. Проців Державне регулювання ведення мисливського господарства // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. проф. В. С. Загорського. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 13. – с.410-414

рівень заробітної плати, мала чисельність дичини, органи державної влади області, виходячи з чинних норм законодавства, намагаються все ж запровадити хоча б якийсь принцип конкурентності при наданні в користування мисливських угідь та прийнятті зважених рішень. Так, 9 серпня 2011 року Івано-Франківською обласною державною адміністрацією прийнято положення про попередній відбір претендентів для надання мисливських угідь в користування на конкурентних засадах. Комісія відповідно до пропозицій ОДА щодо надання мисливських угідь приймає рішення про рекомендацію про надання в користування мисливських угідь лише після того, як новий претендент представить бізнес-план з урахуванням своїх зобов'язань щодо фінансового, матеріального, кадрового забезпечення. Для великої кількості власників земельних ділянок суттєвим буде те, що новоутворені мисливські господарства, керуючись соціальними ініціативами Президента України, повинні взяти на себе, не лише покладені на них Законом України, зобов'язання: відшкодування завданих дикими тваринами збитків сільському та лісовому господарству. Більше того, претенденти повинні взяти на себе обов'язок підтримки місцевих громад.[7]

Узагальнюючи вищенаведене, слід зауважити, що соціально-економічне значення мисливського господарства в Україні стоїть чи не найнижчому рівні серед усіх країн Європи. Однією із вагомих причин є відсутність прозорого, конкурентного механізму надання в користування мисливських угідь. Місцеві органи державної влади вживають заходи щодо конкурентного надання в користування мисливських угідь, але без законодавчого забезпечення даного принципу ці заходи не мають ефективності. На нашу думку, слід законодавчо закріпити платний та конкурентний принцип надання в користування мисливських угідь. Для цього слід врахувати досвід Російської Федерації, де використовують процедуру аукціону при наданні в користування мисливських угідь. Також для зменшення соціальної напруги необхідно законодавчо

[7] Проців О.Р. Шляхи до ефективного та соціально відповідального мисливства на Прикарпатті// Галичина.-2012. – № 141(4500) 22 вересня. – С. 8.

визначити механізм відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами, виробникам сільськогосподарської продукції.

Реалізація конкурентного та платного принципу надання в користування мисливських угідь дасть змогу підвищити ефективність ведення мисливського господарства, а оплата за користування мисливськими угіддями дасть змогу не лише виконати правові норми щодо користування чужою власністю, але й покращити соціальний клімат.

Процив О. Р. Модернизация охотничьей отрасли: социально-экономический аспект / Олег Проців // Социально-экономические и политико-правовые преобразования в Росии: итоги и перспективы. V очная международная научно-практическая студенческая конференция (5 марта 2013) / Под общей редакцией доктора економических наук, професора О.П. Овчинниковой. – Орел: Изд-во ОФ РАНХиГС. 2013. – 199